

**Javaslat a
„Bodajki Segítő Szűz Mária
kegytemplom és épített örökség valamint
a bodajki búcsú”
települési értéktárba történő felvételéhez**

Készítette:
Dr. Dreska Gábor
Bodajk, 2015. november 20.

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó intézmény neve:
Dr. Dreska Gábor
2. A javaslatot benyújtó személy vagy kapcsolattartó személy adatai:
Levelezési cím: 8000 Székesfehérvár, Károly János u. 34.
Telefonszám: 20/347-1864
E-mail cím: dreska.gabor@gmail.com

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

Bodajki Segítő Szűz Mária kegytemplom és épített örökség, valamint a bodajki búcsú

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☒ <u>épített környezet</u>
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ <u>kulturális örökség</u>	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

Bodajk, Szent István tér 1.

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

☒ települési ☐ tájegységi ☐ megyei ☐ külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A Bakony keleti lábánál, a Móri-árok peremén fekvő Bodajk környékének természeti adottságai az embert már az írott történelem előtti korban letelepedésre ösztönözték. Az egyik legfontosabb tényezőt az itt fakadó állandó és bő vizű karsztforrások jelentették. A falu a 12. század végétől a székesfehérvári keresztes konvent birtokában volt, plébániájának első és egyetlen középkori említésével 1434-ben találkozunk.

A bodajki templom és a helyi egyház írott története a 17. század végén kezdődik. A Hochburg család által 1695-ben Móron megtelepített kapucinus szerzetesek Bodajkot szemelték ki terjeszkedésük helyszínéül, tevékenységükről pedig részletesen be is számoltak a móri zárda életét dokumentáló háztörténetben. A forrás részletesen leírja a templom alapításának és építésének körülményeit, valamint elmeséli a bodajki kegyhely legendák homályába vesző eredetét. A településen mindmáig élő szájhagyomány szerint első uralkodónk, Szent István király maga is gyakran megfordult a kegyhelyen, mégpedig Székesfehérvárról csónakon jöve. A kapucinusok Mária-kultuszt kiépíteni igyekvő tudatos munkálkodásának eredményeként hamarosan megindultak Bodajkra a zarándoklatok, 1742-ben pedig a török elleni harcban kiemelkedő szerephez jutó, és a betelepülő német lakosság körében rendkívül népszerű Segítő Szűz Mária (*Mariahilf*) tiszteletére felszentelték a jelenleg is álló templomot.

A főként külföldi célpontokra fókuszáló középkori előzmények után a barokk kor virágoztatja fel újra a búcsújárás intézményét, mégpedig elsősorban a Mária-tisztelet jegyében, és inkább a könnyebben megközelíthető hazai helyszíneket preferálva. A környékbeli betelepített németiség pasztorációját ellátó kapucinus atyák által működtetett kegyhely a 18. század során Bodajk névvel egybeforrott: a település első ismert ábrázolása, a 19. század közepén egy Magyarország nevezetesebb helyeit bemutató kötetben megjelenő, A bodajki kastély és búcsús hely címet viselő metszet alapján nyilvánvaló, hogy a falu legmeghatározóbb sajátossága ekkor már a zarándokhely volt, aminek megteremtése és működtetése minden kétséget kizáróan tudatos munka következménye volt.

A hely 20. századi szerepét és fontosságát jól mutatja, hogy Bodajkon került sor az 1948-as Mária-év lezárására, amelyet a magyar egyház vezetője, a bebörtönzése előtti utolsó nyilvános beszédét tartó Mindszenti József prímás celebrált. Az államhatalom 1950 után aztán igyekezett a kegyhely működését ellehetetleníteni, melynek egyik emléke Dobozy Imrének a bodajki viszonyokat, és rajta keresztül a két világháború közötti Magyarország katolikus világát karikírozó drámája (A szent kút. Budapest, 1952.).

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

A bodajki, Segítő Szűz Mária tiszteletére szentelt plébániatemplom és a 18. századtól körülötte fokozatosan kialakuló zarándokhely az elmúlt három évszázadban a település meghatározó tényezője volt, a bodajki búcsú a szűkebb és tágabb környék számára egyaránt fogalommá vált. A kegyhely 20. század közepéig ívelő fejlődése az államszocializmus időszakában megtorpant, bár a hatalom annak működését felszámolni nem tudta. Az utóbbi bő fél évszázad ugyan jelentős változásokat hozott a település társadalmi, gazdasági és egyházi viszonyaiban, a kegytemplom és annak kulturális vonzaskörzete mindmáig jelentős hatással van Bodajkra és lakóira.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

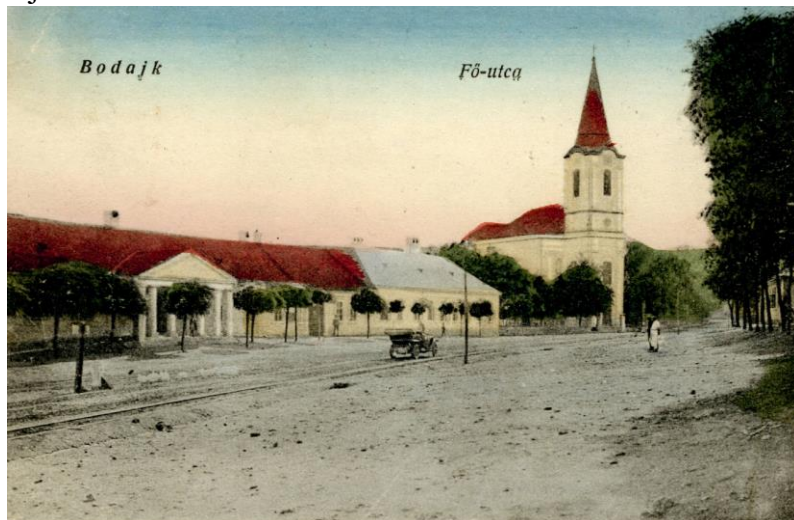
- *Czetz Balázs*: Mindszenty Bodajkon. Egyháztörténeti Szemle 9 (2008: 1. szám) 48–60.
- *Frey Jácint*: Egy kapucinus kegyhely tündöklése a 18. században. Kapucinus Tartományi Értesítő. 1948. Karácsony. 4–13.
- *Siptár Dániel*: Szerzetesség és búcsújárás a 18. századi veszprémi egyházmegye északkeleti részén – a móri kapucinusok és Bodajk kapcsolata. In: Szerzetesrendek a veszprémi egyházmegyében. A Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskolán 2014. augusztus 27–28-án rendezett konferencia előadásai. Szerk. Karlinszky Balázs. Veszprém, 2015. 195–211.
- *Szaszinek [Viktor]*: Bodaik. Magyar Sion 2 (1864) 111–120., 183–203.
- www.segitoszuzmaria.hu

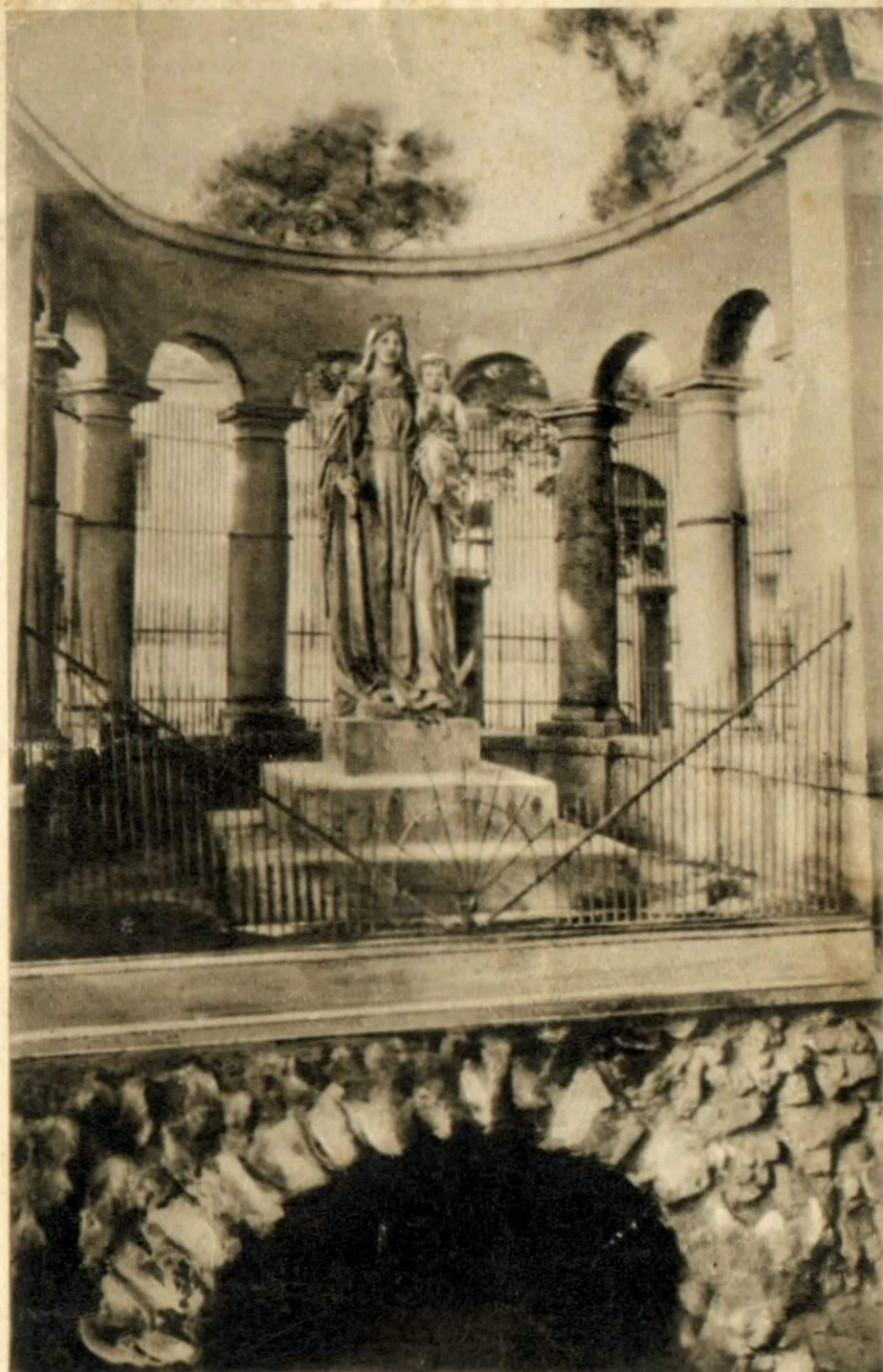
8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: www.segitoszuzmaria.hu

III.

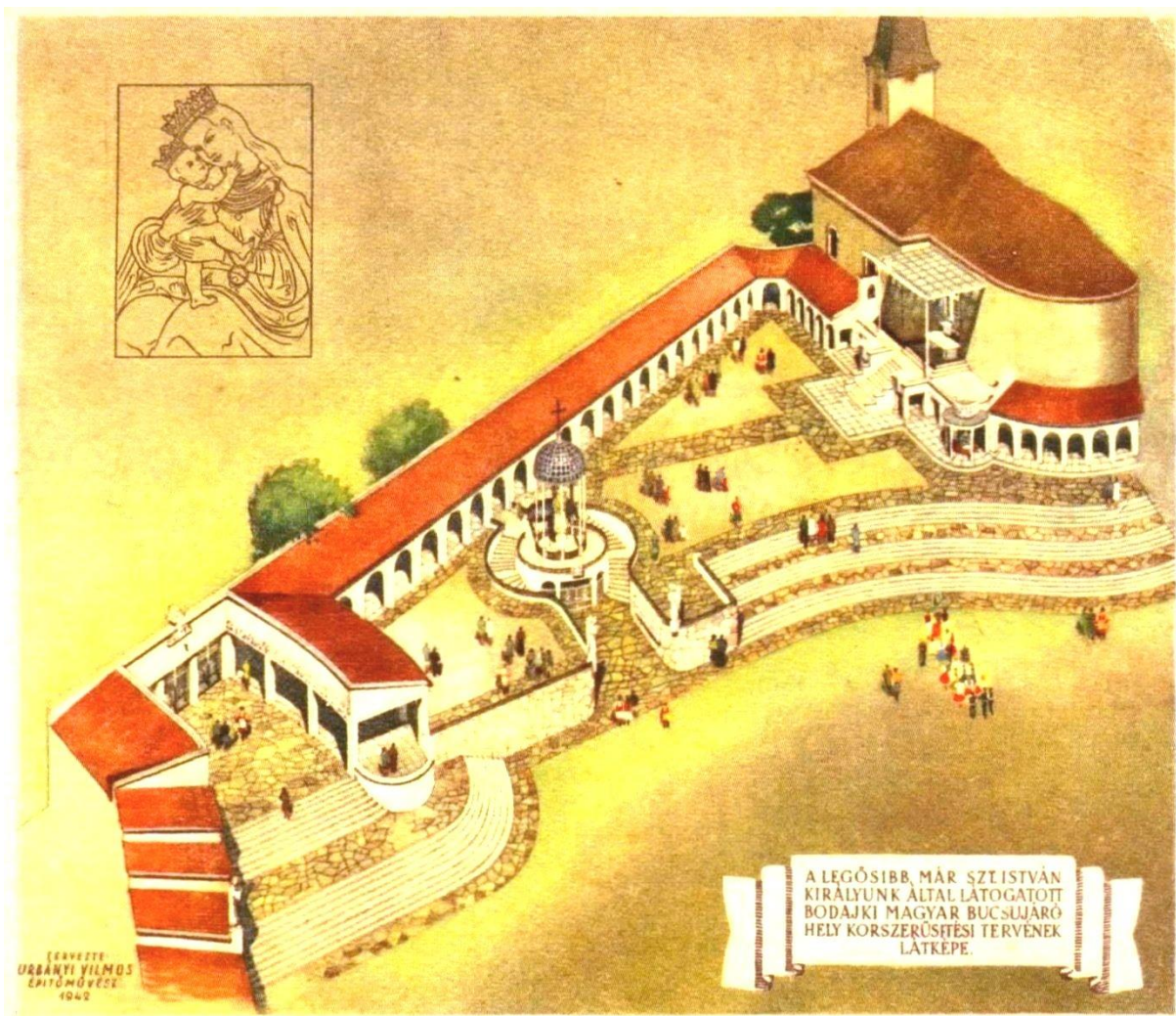
MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

A BUCSUJÁRÓHELY SZENT KUTJA

Kegykép

Kegytemplom napjainkban

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat